

Berit Lorentzon

- ett dragspelsess i det fördolda

Kvinnans väg till och plats vid dragspelet har inte alltid varit så lätt eller så självklar. Många har hindren varit såväl utifrån som från personerna själva. Kanske kan Berit Lorentzons (född 9 december 1936) berättelse ge perspektiv på såväl den allmänna nutidshistorien som berättelsen om kvinnor och dragspel?

Berättat för: Gun Sundberg
Foto: Gun Sundberg och Privat

Varför jag spelar dragspel? Min pappa spelade dragspel. Han spelade gammal dansmusik. Jag hörde hur pappa spelade, ville också spela så han hjälpte mig. Pappa hette Elias Reinholdsson. Han spelade på gehör hela sitt liv och först som pensionär lärde han sig noter. Jag fick istället lära mig noter av pappas bror Holger. Han hade dansorkestern "Holgers" i Hultsfred men spelade också i "Monaco" och i "Sjödins dansorkester" och han spelade kontrabas. Så i Hultsfreds Folkets Park spelade pappa gammal dansmusik på "gamla dansbanan" och hans bror spelade modern dansmusik på "nya dansbanan".

När jag var tio år spelade jag på examen och då hade jag pappas dragspel. Pappa var så stolt över mig. Jag kunde spela dragspel i timmar, så jag hann inte umgås med min kompis i grannhuset. Jag bara spelade och spelade. Så höll jag på fram tills jag började gå ut och dansa. Då hade dragspel börjat bli omodernt och det var gitarr som gällde istället. Dessutom kom det helt annan musik, som t ex Louis Armstrong, och på skivor. Så det blev inne att man tillsammans med kompisar satt hemma och lyssnade på musik på skivor i stället för levande musik.

Min lillasyster Maj (det skiljer

Berit Lorentzon.

Lyssna på YouTube:

Berit Lorentzon Trestegsvalsen, Bågskytten, Godnattvalsen, Afton på Solvik, Vals i Junotäppan, Månsken över Ångermanälven, Adios Muchachos

Berit & Stig-Erik Vilstafestivalen 2007, del 1 och del 2
Inga krusiduller Smédraget 2010

bara 15 månader mellan oss) var aldrig intresserad av dragspel. Hon lärde sig blockflöjt i skolan och kom så långt som till "Blinka lilla stjärna..." Men jag ville att hon skulle spela andrastämman på Tico Tico men det gick ju inte så bra på samma dragspel. Jag skällde på henne när hon inte gjorde rätt. Hon har sagt efteråt att hon kände sig malplacerad som i en någon sorts Familjen Öst. Maj bor fortfarande kvar i Hultsfred och vi har bra kontakt. Men som barn var vi mycket osams.

Min mamma Astrid sjöng. Hon kunde en massa texter. Hon hade alltid kaffe och hembakat till pappas alla kompisar när de kom hem för att spela med honom. Pappa spelade som sagt gammal dansmusik i Folkets Park i Hultsfred. Han spelade under sommarhalvåret varje onsdag till kl 24, lördagar till kl 01 och söndagar till kl 24. Hur han orkade har jag svårt att förstå idag, för dessutom hade han heltidsjobb på trävarufabriken. Allt detta gjorde att jag och min syster kunde gå i realskolan och det kostade pengar. På den tiden fick man ju betala terminsavgift och alla skolböcker. Jag tog realexamen 1953. Gymnasium fanns inte i Hultsfred så jag sökte och fick jobb där på Standardhus (Hultfredshus) på avlöningsavdelningen. Sedan blev det på korrespondensavdelningen efter

Stig-Erik Dahlin och Berit Lorentzon. "Vid den spelningen hade vi som så många gånger tidigare en proffsgitarrist, som heter Seppo Ylikoski."

att jag lärt mig maskinskrivning och stenografi.

Hur jag hamnade i Eskilstuna? Ja, en karl förstås, som jag träffade på Hultfreds-Industrierna. Han fick arbete på TGOJ i Eskilstuna, så vi gifte oss och jag flyttade med honom. Det var 1960. Dragspel hade jag ju inget eget, så då var det slutspelet. Och jag drömde heller inte om något eget. Men varje gång jag åkte till föräldrahemmet i Hultsfred spelade jag på pappas dragspel. Jag jobbade då på Rådhusrätten i Eskilstuna. Men det var inget bra äktenskap så vi skildes efter två år. Då sökte jag jobb hos AB KG Lorentzon som privatsekreterare. Chefen visade sig vara, som jag tyckte, den snyggaste karl'n i hela Eskilstuna. Ja, så gick det som det gick

trots att han var gift och 25 år äldre. Det var mitt livs kärlek. Vi bildade familj och fick våra två pojkar Ove 1963 och Markus 1966. Jag blev i stort sett hemmafru men arbetade också periodvis på KG:s firma.

När jag gifte mig med KG sa jag inget om mitt dragspelande. KG hade flygel så jag tänkte att han inte behövde en fru som spelade dragspel. Men vid ett besök hos mina föräldrar i Hultsfred 1964 blev jag så sugen på att spela så jag tog pappas dragspel och spelade Graningevalsen. KG höll på att tappa hakan. Det här var på lördagen. KG ville absolut att jag skulle ha ett dragspel med mig hem så med pappas hjälp letade de upp en försäljare i Mörlunda och jag hade nu ett eget dragspel. Se'n spelade jag

så ofta jag kunde. När jag sedan började spela med Majken, tog hon oss med till en dragspels-handlare vid namn Granlund i Köping och KG köpte mig ett språngande nytt Kuovola. Det är det bästa dragspel jag har haft. Jag älskade det. Men det blev så småningom för tungt och jag fick ont i ryggen. Så för tio år se'n bytte jag bort det. Jag ångrar mig fortfarande något gräsligt. Nu har jag ett dragspel, som jag inte trivs lika bra med och som jag kallar för Hesa Fredrik.

Det roliga var att KG alltid hade gillat dragspel och han uppmuntrade mig. När barnen var små och de hade somnat, kunde jag spela ända fram till två på natten. Det var sent 60-tal eller tidigt 70-tal då jag tog mod till

mig och ringde Majken Carlsson. Hon hade då en ABF-kurs i dragspel som jag blev inbjuden till. Men så småningom efter kurskvällarnas slut satt hon och jag kvar och spelade och spelade. Så jag kom inte hem förrän efter midnatt. Majken var petnoga. För mig var hon en gud. Jag hade läst om henne i Dragspelsnytt (eller kanske hette den Dragspelsjournalen på den tiden, pappa prenumrerade på den och som flicka läste jag den ivrigt). Jag gick med i Fellingsbros Dragspelsklubb där Majken var spelledare, och vi spelade ofta duetter vid olika framträdanden.

Majken och jag spelade in en LP-skiva 1979 "Afton på högloftet". Sven-Olof Nilsson var också med på dragspel och ►

► gitarristen Egon Henziger från Kungsör. Där spelade Majken och jag Myrstacken av Erik Öst tvåstämmigt. Det var vi så stolta över för den hade dittills aldrig spelats in tvåstämmigt på dragspel.

Majken ville absolut att vi skulle spela in en skiva till, som vi hade övat in musiken till. Men min man hade just dött och jag hade så många förpliktelser. Jag hade dessutom varit med Majken på radiohuset och sett och hört så många duktiga musiker, så jag tyckte inte jag hade något att komma med i jämförelse. När Majken spelade in LP:n "Spelmanstankar" tillsammans med Kimmo Louhela-inen, fick hon låna mitt dragspel till Kimmo för dragspelet skulle passa ihop med hennes.

När Majken i slutet av 80-talet flyttade till Norrland (Arvidsjaur) ordnade hon en spelkam-

rat till mig vid namn Karl-Gustaf Hellström. Vi spelade mest hemma hos varandra och hans fru Astrid var så härlig. Hon sade: "Vad roligt att du kommer Berit. Jag älskar ju Karl-Gustaf men jag kan ju inte spela dragspel med honom." Vid dessa träffar hände det att gitarristen Erik Lyrefelt kom och spelade med oss och det var ju förstås välkommet. Snart hade jag ingen att spela med igen när Hellströms flyttade till Linköping.

1979 var ett hemskt år. Min älskade KG dog helt hastigt bara 69 år gammal och pojkarna var i början av tonåren. Och två månader därefter dog min pappa. Härefter spelade jag inte dragspel på 17 år. Jag hade annat att bekymra mig om. Jag gick på vidareutbildning i engelska och på en datakurs för jag ville lära mig mer. Jag utbildade mig till läkarsekreterare men fick

jobb på Eskilstuna folkhögskola (huvudsakligen för att jag var så snabb på att skriva maskin). Där blev jag kvar i 19 år och gick i pension 2001.

Men dragspelet lockade och det blev dags att spela dragspel igen, så 1996 gick jag med i Eskilstuna dragspelklubb Smedbäl-garna. Det fanns då bara en enda grupp. Göran Jäderlund, som är genommusikalisk, var spelledare. (Ragnar Göhle brukade säga att Göran var begåvad med en datahjärna, för han kunde nästan alla låtar utantill.) Där spelade alla samma låt, gehör- och notspelare ihop. Jag var den enda tjejen i klubben och jag var i början glad över att jag kunde hänga med. Jag kände mig i alla fall välkommen i gänget. Men så blev jag extra bekant med en i gruppen Stig-Erik Dahlin. Vi hade samma musiksmak och fann varandra. Och jag har alltid kunnat läsa noter snabbt. Vi

"Berit & Stig-Erik" har spelat mycket duett tillsammans och uppträtt på olika dragspelsstämmor som klubbens egna Smédraget, i Säter, Enköping, på Westerqvarn i Västmanland, i Borlänge och i Ransäter och så förstås på olika hem och boenden. Så kul det har varit!

Jag bor nu hos min son Markus i en villa i Kvicksund vid Mälaren. Han är handikappad efter en stroke för åtta år sedan. Han har assistenter men jag vill ändå vara nära honom och se till honom som bara en mamma kan. Marcus säger att han hade tänkt ta hand om mig när jag blev gammal och nu har det blivit så fel att det är tvärtom. När Marcus fick sin stroke, förlorade jag helt lusten att spela dragspel. Nu har jag fått så ont i ryggen att jag inte orkar med dragspelet. Stig-Erik hör av sig och tycker att vi ska spela ihop igen, men det blir nog inte så." ■

Berit började spelare dragspel tidigt och hon spelar än.

